

Sjednocení Evropy: historie od Poděbrada po dnešek

Od návrhu českého krále z roku 1464 přes Hugovy Spojené státy evropské až po dnešní Unii – sjednocování Evropy je příběh dlouhý pět a půl století.

Tady je celý v přehledné časové ose. Hodí se k referátu i k pochopení, proč dnešní debaty vypadají, jak vypadají – skoro každý argument, který uslyšíte, už totiž někdy zazněl.

Před národními státy

1464 – Jiří z Poděbrad. Český král navrhuje smlouvu o spolku evropských států: společný sněm, většinové hlasování, společný soud a obrana. Projekt ztroskotá na odporu papeže a francouzského krále, zůstává ale nejstarším propracovaným plánem evropského uspořádání.

1795 – Immanuel Kant. Spis K věčnému míru: trvalý mír zajistí jen rostoucí svaz svobodných republik se společnými pravidly. Filozofický základ všeho, co přišlo potom.

Století národů

1849 – Victor Hugo. Na pařížském mírovém kongresu zazní poprvé slavné sousloví: přijde den, kdy si Spojené státy americké a Spojené státy evropské podají přes oceán ruce. Století ale patří nacionalismu – Evropa se místo spojování štěpí a zbrojí.

Mezi válkami

1923 – Pan-Evropa. Richard Coudenhove-Kalergi, hrabě z Poběžovic s československým pasem od Masaryka, zakládá první hnutí za sjednocení kontinentu.

1929–1930 – Briandův plán. Francouzský ministr zahraničí navrhuje před Společností národů evropskou federální unii a rozepisuje ji v oficiálním memorandu. Hospodářská krize a nástup Hitlera

plán pohrbí – a Evropa zaplatí druhou světovou válkou.

Po katastrofě

1946 – Churchill v Curychu. Výzva k „jakýmsi Spojeným státům evropským“ postaveným na smíření Francie a Německa.

9. května 1950 – Schumanova deklarace.

Francie nabízí Německu společnou správu uhlí a oceli, aby válka mezi nimi byla „materiálně nemožná“. Datum se dnes slaví jako Den Evropy.

1952–1957 – první společenství. Šest zemí zakládá Společenství uhlí a oceli a Římskými smlouvami (1957) společný trh – EHS.

Od trhu k Unii

1993 – Maastricht. Z EHS se stává Evropská unie; rozhodnuto o společné měně. 2002 – euro v peněženkách.

1. května 2004

– vstupuje Česko a dalších devět zemí; Unie se rozšiřuje na východ. 2009 – Lisabonská smlouva, dosud poslední velká přestavba pravidel. 2020 – brexit: poprvé někdo odchází.

Dnešek: rozdělaná stavba

Evropa roku 2026 má společný trh, právo a z větší části měnu – ne však společnou obranu ani jeden hlas ve světě. Válka na východě a plán přijmout Ukrajinu tlačí na další přestavbu: Evropský parlament navrhl změnu smluv, mluví se o konci jednomyslnosti a v Česku prezident Pavel otevřel debatu o federaci, kterou vláda odmítá.

Z časové osy plyne jedno poučení: myšlenka sjednocené Evropy se vrací po každé katastrofě a pokaždé dojde o kus dál. Otázka dneška zní, jestli Evropa poprvé dokáže udělat další krok dřív, než ji k němu donutí další neštěstí – a český hlas je v té debatě od roku 1464 doma.

Všechny otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Kdy vznikl první plán na sjednocení Evropy?

V letech 1462–1464, kdy český král Jiří z Poděbrad rozeslal evropským panovníkům návrh smlouvy o spolku států se společným sněmem, soudem a obranou.

Co byla Panevropa?

První masové hnutí za sjednocení Evropy, založené Richardem Coudenhove-Kalergim po vydání manifestu Pan-Evropa (1923). Podporoval ho i T. G. Masaryk; hnutí zničil nástup nacismu.

Čím začala dnešní Evropská unie?

Schumanovou deklarací z 9. května 1950 a Evropským společenstvím uhlí a oceli (1952), které spojilo zbrojně klíčový průmysl šesti zemí včetně Francie a Německa pod společnou správu.

Kdy vstoupilo Česko do EU?

1. května 2004, spolu s dalšími sedmi zeměmi střední a východní Evropy, Kypr a Maltou – v největším rozšíření v dějinách Unie.

Jak pokračuje sjednocování dnes?

Unie řeší přijetí Ukrajiny a dalších zemí, reformu rozhodování a společnou obranu. V roce 2026 se v Česku vede otevřená debata o možné evropské federaci.

ZDROJE

- Tractatus pacis toti christianitati fiendae (1464)
- Kant, K věčnému míru (1795); Hugo, projev v Paříži (1849)
- Coudenhove-Kalergi, Pan-Evropa (1923); Briandovo memorandum (1930)
- Churchill, Curych (1946); Schumanova deklarace (1950); smlouvy ESUO/EHS/Maastricht/Lisabon
- Rozšíření EU 2004; aktuální debata o změně smluv (EP 2023–2026)